

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Ковальчука Василя Івановича на дисертаційне дослідження
ШПОТІ ТЕТЯНИ ВАСИЛІВНИ
на тему «Формування професійно-метричного реноме майбутніх
викладачів вищої освіти», представленого на здобуття наукового
ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційної роботи

Професійний розвиток викладача вищої освіти виступає важливим чинником економічного зростання та соціальної стабільності країни. Для успішної реалізації соціально-економічних реформ актуалізується проблема підготовки та розвитку людських ресурсів у закладах вищої освіти. В умовах інтеграції української освіти і науки у міжнародний простір зростає роль соціометричного та наукометричного представлення викладача вищої освіти у професійному, соціально-побутовому, громадському середовищах. З метою забезпечення формування представницької компетентності майбутнього викладача вищої освіти удосконалюється методологічний потенціал сучасних напрямів наукометрії, соціометрії, кваліметрії та методології практики оцінювання. Актуальність проблеми формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти є відповіддю на соціальний попит щодо забезпечення ефективності традиційних та модернізованих систем неперервної освіти впродовж життя з пролонгованою зайнятістю (або самозайнятістю). Це важливо з урахуванням якості та безпеки соціокультурних форм закладів вищої освіти. Актуальність дослідження посилюється й потребами підготовки та розвитку людських ресурсів для проведення соціально-економічних реформ у період воєнного стану та післявоєнної відбудови країни.

Таким чином, дисертаційне дослідження Шпоті Тетяни Василівни «Формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти» є актуальним і своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики у межах виконання тем НДР «Теорія і технологія навчання у системі професійної освіти» (ДР № 0115U000552, 2015–2017 рр.); «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР № 0117U004914, 2016–2019 рр.) та «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку України» (ДР № 0122U000046, 2022-2024 рр.). Тему дисертації затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 4 від 27 грудня 2018 р.).

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що

дисертанткою *обґрунтовано*: теоретичні і методичні аспекти формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; *розроблено і обґрунтовано*: модель формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; структуру і зміст представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; критеріальний апарат дослідження сформованості представницької компетентності за рівнями низької, достатньої та високої презентабельності та когнітивним базовим, інформаційно-технологічним та професійно-метричним (іміджевим) показниками для досягнення професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; *обґрунтовано*: організаційно-управлінські та організаційно-педагогічні умови – сприятливе психолого-педагогічне середовище, методологічний та інформаційно-технологічний сервіс, спеціально-організаційні процедури адміністрування забезпечення процесу формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; *здійснено* аксіологічний аналіз соціального виміру європеїзації вищої освіти для модернізації професійної підготовки і забезпечення зайнятості майбутніх викладачів вищої освіти; контент-аналіз національних вимог забезпечення відповідності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти для професійної зайнятості; *сформульовано* у авторському трактуванні дефініції «професійно-метричне реноме викладача вищої освіти», «представницька компетентність професійно-метричного реноме викладача вищої освіти», «процес формування професійно-метричного реноме викладача вищої освіти», «соціокультурна ідентичність індивідуума», «особистісна ідентифікація соціального виміру», «соціальні диспозиції», «самосвідомість», «зацікавленість та особистісні інтереси соціалізації», «соціальна ціленаправленість», «система особистісних взаємин соціальної метрики», «самооцінювання», «особистісні якості, потреби, активність, взаємини та ціннісні орієнтації», «соціальна якість», «ціннісні орієнтації соціального виміру».

Тетяна Василівна *удосконалила* методіку організації формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти у цілісній єдності структурно-організаційних компонентів галузей знань освіта/педагогіка для спеціальності 015 «Професійна освіта (Цифрові технології)» як: спосіб системного управління і організації професійної підготовки; методологічний базис набуття представницької компетентності; системний методико-організаційний супровід (форми, методи, засоби); кейс забезпечення соціометричного змісту і оцінювання професійної підготовки з дотриманням умов організаційно-управлінської та організаційно-педагогічної семантики для ефективної реалізації моделі формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти.

Подальшого розвитку набули методологічні аспекти забезпечення якості формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти для задоволення соціальних запитів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вивчення джерельної бази (218 найменувань, з яких 30 – іноземними мовами), яке здійснила здобувачка, дає підстави стверджувати, що вихідні дані дисертаційної роботи є ґрунтовними, базуються на аналітичному матеріалі й дають змогу виокремити істотні суперечності, на розв'язання яких було спрямовано дослідження. Аналіз використаних джерел дав змогу дисертантці всебічно висвітлити педагогічні аспекти досліджуваної проблеми, визначити суть базових понять дослідження.

Аналіз тексту дисертації Шпоті Тетяни Василівни дав змогу дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність отриманих результатів.

Викладений у вступі науковий апарат дисертаційної роботи дає можливість сформулювати достатньо цілісні уявлення про обраний ракурс роботи, його будову, інструментарій, способи інтерпретації отриманих результатів.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування комплексу методів наукового дослідження, серед яких найбільш продуктивними виявлено: *системного аналізу* – контент, аксіологічного, портфельного, системного та логічного пошуку; *організації освітнього процесу* – функціональні, державного та інституційного регулювання, за видами діяльності; спеціальні – правового та технічного регулювання, наказу, примусу, переконання; спеціально-орієнтовані – виховні, стимулювання та позитивного моделювання завдяки демократизації управління; *статистичні*.

Вибір методів дослідження зумовлений визначеною метою та завданнями, які розв'язує авторка.

Отримані експериментальні дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність методики організації та моделі формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти з кейсом науково-методичного забезпечення. Новизна та вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами дослідження і загалом не викликають сумніву.

Дисертацію написано на належному науковому рівні. Здобувачка володіє теорією проблеми й методами її дослідження.

Значення для науки і практики отриманих авторкою результатів

Дисертаційне дослідження Шпоті Тетяни Василівни містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати розв'язують низку важливих загально педагогічних завдань.

Заслуговує уваги практичне значення отриманих результатів дослідження. Авторкою впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти модель формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; розроблено методику організації формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти та кейс науково-методичного забезпечення професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти з освітньо-змістовними модулями «Бібліометрія, інформетрія (кіберметрія)» – інформетрія, бібліометрія,

медіаметрія, кіберметрія, «Наукометрія для наукознавства та кваліметрія» (метрика Болонського процесу), «Спеціальна метрія та соціометрія психолого-педагогічних досліджень (енвайрометрія)» для галузі знань 01 «освіта/Педагогіка» спеціальності 015 «Професійна освіта (Цифрові технології)» другого (магістрського) рівня вищої освіти.

Практичне значення дослідження підсилюється й тим, що результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт впровадження № 134 від 06.09.2023 р.), Криворізький національний університет (довідка впровадження № 01/10-06/23 від 06.10.2023 р.), Університету імені Григорія Сковороди Переяслав (довідка впровадження № 687 від 18.10.2023 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка впровадження №1139/01 від 22.09.2023 р.).

Отримані авторкою висновки, теоретичні та методичні матеріали дослідження, науково-методичного та інформаційно-технологічного супроводу можуть бути практично корисними для розлогого спектру спеціальностей професійної підготовки майбутніх викладачів вищої освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту дисертації спрямована на розв'язання завдань дослідження.

Дисертантка окреслила науковий апарат дослідження. Для досягнення мети та розв'язання завдань дослідження використані ефективні методи. Всебічне вивчення проблеми, стану її наукової розробленості надало змогу авторці сформулювати поняттєво-категоріальний апарат дослідження, докладно проаналізувати комплекс теоретичних і методичних засад, зробити висновки. Усі частини дисертації вирізняються послідовністю та чіткою логікою викладу матеріалу, що засвідчує про сформованість у дисертантки дослідницьких умінь та наукової культури.

У першому розділі – «Теоретичні і методичні аспекти якості формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти» – здійснено аналіз національної метрики професійної зайнятості майбутніх викладачів вищої освіти та встановлення змісту та структури ціннісних орієнтацій соціального виміру європеїзації для формування професійно-метричного реноме викладачів вищої освіти в Україні. Встановлено, що національна метрика, яка відображає вимоги до освітніх стандартів, досліджень, кваліфікацій та інших аспектів наукової та професійної діяльності викладачів вищої освіти, є важливою складовою сфери освіти, науки й інноватики та сталого розвитку будь-якої країни. Виокремлено, актуалізовано педагогічну проблематику необхідності розроблення, обґрунтування та апробації методичних засобів забезпечення форм професійної метрики для представників сфери освіти, науки та інноватики. Визначено, що міжнародне визнання фахівців є важливим аспектом у глобалізованому світі, де

мобільність, обмін знанням і співпраця відіграють ключову роль. Конкретизовано, що визнання наукових, інноваційних здобутків і навчання забезпечує можливість для інтеграції в міжнародну академічну та професійну спільноту, а порівнюваність навчання та здобутків є основою для міжнародного визнання. Конкретизовано абрис соціального виміру міжнародної імплементації професійної підготовки для зайнятості майбутніх викладачів вищої освіти на принципах європейської освітньої аксіології. Виокремлено ціннісні орієнтації особистісної та соціокультурної ідентичності місії європейської освітньої аксіології, здійснено їх системний аналіз у соціальній ідентичності сучасного бачення. Встановлено, що конкретнонаукова методологія психолого-педагогічних і соціологічних досліджень виражає систему метрики найпоширеніших теоретичних концепцій, методик, методів і засобів технічного регулювання, що об'єднує комплекс теоретико-методологічного базису і визначальну архітектоніку абрису соціологічної галузі наук і знань.

У другому розділі – «Методичні аспекти формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти» – обґрунтовано та запропоновано методичні аспекти формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти у підходах, принципах та методах пізнання й організації освітнього процесу. Окреслено основні поняття такі як «імідж», «професійний імідж» та «педагогічний імідж», що дало змогу зрозуміти, що імідж є універсальною категорією зі складною структурою. Розглянуто класичний підхід іміджу викладача та виокремлено складові іміджу викладача за класичним підходом: сформовані моральні якості; високоінтелектуальні здібності; здатність до самопізнання задля формування «позитивного іміджу». Здійснено матричний аналіз теоретичних і методичних аспектів абрису професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти. Досліджено сучасний стан розвитку метрії та виокремлено ключові проблеми. За результатами дослідження дисертанткою узагальнені й конкретизовані поняття – інформетрія, наукометрія, вебметрія, медіаметрія, кіберметрія, бібліометрія, альтметрія, соціометрія, кваліметрія, енвайрометрія, біометрія, політикометрія. Систематизовано понятійно-категоріальний та методичний апарат наукознавства у структурних компонентах метрії.

У третьому розділі – «Обґрунтування та проектування моделі формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти та її верифікація» – представлено хід експериментального дослідження та проаналізовано його результати.

Розроблено критеріальний апарат сформованості представницької компетентності для досягнення професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти за рівнями презентабельності (низький, достатній, високий) та показниками (когнітивний базовий, інформаційно-технологічний та професійно-метричний (іміджевий)). Обґрунтовано зміст і структуру представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти, сформульовано авторську дефініцію

«представницька компетентність професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти». Обґрунтовано організаційно-управлінські та організаційно-педагогічні умови забезпечення процесу формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти (створення раціонального психолого-педагогічного середовища сприяння до формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; забезпечення методологічної та інформаційно-технологічної платформи функціонування професійної метрики навчально-науково-пізнавальної та інноваційної діяльності у здобувачів освіти; розроблення та удосконалення спеціально-організаційних процедур адміністрування для формування професійної метрики іміджу майбутніх викладачів вищої освіти). Дані умови спрямовані на реалізацію методики організації формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти у процесі професійної підготовки для релевантності освітніх результатів – сформованості представницької компетентності майбутніх викладачів для досягнення їх професійно-метричного реноме у вищій освіті. Розроблено та обґрунтовано модель формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти.

Аналіз та узагальнення результатів експериментального дослідження дали авторці змогу виявити позитивну динаміку у рівнях сформованості представницької компетентності формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти, що розширює горизонти майбутньої професійної та соціальної зайнятості та самозайнятості.

Висновки до всіх трьох розділів дисертації є достатньо обґрунтованими. Загальні висновки відповідають завданням виконаного дослідження. Представлені в дисертації таблиці, рисунки, додатки розкривають і уточнюють викладений матеріал.

У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують лаконічні висновки та узагальнення, систематизація матеріалу в таблицях та діаграмах після окремих масивів інформації.

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження у наукових фахових виданнях

Наукові результати дисертації висвітлені у 13 публікаціях (із них – 11 одноосібних); 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, 1 підрозділі у колективній міжнародній монографії, 7 тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій, 1 публікації, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію. Основні положення й результати роботи оприлюднено та обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: 3 міжнародних, 6 всеукраїнських.

Ідентичність змісту анотації і основних положень дисертації

Текст анотацій, представлених українською та англійською мовами, є ідентичним та висвітлює основні положення дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за необхідне зазначити окремі дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи.

1. У вступі дисертації авторка зазначає, що для вирішення поставлених завдань й досягнення мети нею було використано методи дослідження, а саме: системного аналізу, організації освітнього процесу, спеціальні, спеціально-орієнтовані, статистичні. Доцільно було б уточнити, для яких цілей були використані означені методи.

2. На рис. 3.1. Модель формування представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти (с. 221) та в процесі її опису (с. 216) авторка презентує організаційно-управлінські та організаційно-педагогічні умови (створення раціонального психолого-педагогічного середовища сприяння до формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти; забезпечення методологічної та інформаційно-технологічної платформи функціонування професійної метрики навчально-науково-пізнавальної та інноваційної діяльності у здобувачів освіти; розроблення та удосконалення спеціально-організаційних процедур адміністрування для формування професійної метрики іміджу майбутніх викладачів вищої освіти), проте не обґрунтовує методичні засади відбору саме такого набору умов.

3. Вважаємо, що запропонований дисертанткою критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти недостатньо обґрунтовано в показниках діагностики, які зазначено у анкетах і питальниках.

4. Дискусійним вважаємо також позицію авторки щодо діагностування рівня професійної компетентності майбутніх викладачів вищої освіти за допомогою розроблених анкет (табл. 3.1(с. 232-233), табл. 3.2 (235-237), табл. 3.3 (240-241), табл. 3.4 (241-242)), потребує деталізації проведення анкетування за визначеними рівнями сформованості означеної компетентності (низький, достатній та високий).

5. В підрозділі 3.2 представлено багато допоміжного матеріалу, а саме: питальник «Презентабельність» (с. 229-231), табл. 3.1 (с. 232-233), особиста картка здобувача освіти (с. 234), табл. 3.2 (235-237), табл. 3.3 (240-241), табл. 3.4 (241-242), рубрикація самостійного завдання (с. 243-247). З метою уникнення переобтяження основної частини, їх доцільно перенести в додатки.

6. Потребує уточнення розуміння авторкою показників і критеріїв сформованості представницької компетентності професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти, оскільки у результативному контенті моделі (рис.3.1) серед визначених показників наведено: когнітивний базовий, інформаційно-технологічний, професійно-метричний (іміджевий), а в представленні результатів експерименту (табл. 3.5, 3.6) вони подані, як критерії.

Висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження

від дисертаційного дослідження.

Загальні висновки

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих праць дає підстави зробити висновки про те, що дисертаційне дослідження Шпоті Тетяни Василівни на тему «Формування професійно-метричного реноме майбутніх викладачів вищої освіти», є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, заслуговує на позитивну оцінку та відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Це дає підстави для присудження Шпоті Тетяні Василівні наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

Василь КОВАЛЬЧУК

